

BALSAS.

Lietuviszkasis Balsas iszeina 2syk
ant mėnesio.

Kaszt toja ant meta 2 dorėla, o Auro-
paje 3 dorėlai. Atskirus numeris 5 c.

Už colį apgarsinimu ant metu 10 do-
rėla, o wieną sykį garsinant 20 centu
už kožną eilutę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS,
SHENANDOAH Pa.

PIGIAUSIA WIETA PERKANT

naminius daigtus, Siuwimo **MASZINAS**
WARGONUS, PIANO IR GRABES
pas **WILLIAMS & BROS.**
13 Main Street, Shenandoah Pa.

LIETUWIU SANDARBYSTOS KROMAS

parduoda geriausius tawornus už pigiansią prekę. Nėkur
pigians neparduoda miltu ruginiu ir kwietiniu, mėsos,
miilo, kawos, deszru, krakmolo, tabako, rezinku, agurku,
stiklu, torėlku darbinu drapanu ir tt. Eikite ir pirkkite
wisę sądarbystos krome! Inokantis lietuwis už akcią \$ 10
stojasi sąwaltytojn kromo. Nepamirškite wietą!

E. CENTRE UL., arti Lehigh Valley geležinkeldwario,
SHENANDOAH PA.

MARTYNAS JANKUS BITENUOSE

yra agentu L. Balsu dėl Lietuwos. Už tai užmarėnai, no-
rėdami gauti Balsą ir kningas, kreipkitėsi prie jo, raszy-
dami po adresu: M. Jankus, Bitėnai. p. Lumpėnai, Ost-
preussen.

J. H POMEROY,

ADWOKATAS,

SHENANDOAH PA. Office: namuose Beddallo.

Turiu labai dang nauju taworn, daugians ne kad yra
kromuose ant szitos ulyczios. Wiskas labai pigu! Nedė-
wėkite senu drapanu, iki nenuspirksite pigiu. graziu ir
nauju pas sawo gerą pažystamą

Wolfa Levine

31 North MAIN St. Shenandoah Pa.

DUONOS IR WISOKIU PYRAGU

(PIES, CAKES IR PRETZELS)

o taip-gi ir wisokiu „candies”

gulima gauti labai pigiai pas manę, ateikite!

R. Winter,

No 25 S. Main St. SHENANDOAA.

A. Abramaitis & M. Bubelis,

Drapanas darome ant apstelawimo isz materijos naujai
isz pabriko iszėjusios, taip-gi parduodame wirszutinius ir
apatinius marszkinius, skrybėles, kalnėrius, petneszas,
skepetaites szilkinės ir lininės, pokaklinius paraiszczius, ir
peneziakas. Ateikite, brolai, pas mus pirkti!

136 N. MAIN ST.

Netoli no Coal St. SHENANDOAH PA.

KATALIKYSTĖ IR DIEWAS MAMMONAS.

(Pabaiga.)

Jog popėžiai kirpo krikščionizskas aweles, kožnas apie tai žino, bet mažias bene žinoma, kad szwentas tėwas — wisai be allegorijos — isz tiesu užsiima auginimu awiu ir gauna už nukirptas wilnas prekę, kokios neužmoka nėkur ant rinkos už geriausias wilnas nei jokiam apdailintam awininkui. — Mat popėžius laiko mažą skaitlu geru (awinu), paszwentintu ant kapo apasztalu, ir isz tuju wilnos yra audžiamos pallijos.

Pallija pradžioje buwo rymiszku ploszcziumi. Cėsoriniai dawanodawo tokią drapaną, iszadytą purpuru ir brangiai papusztą auksu, patrijarkoms ir geriausiams wyskupams dėl parodymo jiems sawo kantantumo ir mylistos, taip pat kaip sziądien kad tufose walstijose kuningai apturi ordenus, jeigu moka insigilinti i dwasę wyriasybiu.

Popėžius Gregoras I pasiwelyjo, be paklausimo cėsorias, siusti tokią palliją wyskupams, tai kaipo ženklą kantantumo, tai kaipo ženklą užtirtinimo. Ant pasisawinimo tiesu popėžiai yra mitrus, juk ir wisa ju galybė rymo ant to mitrumo, ir tokiu budu weikiai atėjo ant to, kad jie netik saw wieniems paglemžė tiesę dawinėti tokias pallijas, bet ėmė kožną arkiwyskupą, o taip-gi kelis didesnius wyskupus, spirti, idant isz Rymo parsigabentų palliją, — nės mylistos dalykas persiwertė i pagalwę. Tokia pallija kasztawo 30000 guldenų, ir tas inėmimas popėžiams taip patiko, kad Jonas VIII be gėdos apgarsino, jog kožnas arkiwyskupas bus laikomas už atstatytą, jeigu jis mete triju mėnesiu neturės pallijos isz Rymo.

Popėžiai taip buwo szykszti ir taip paprato isz nėko piningus daryti, jog jiems patiems ploszczius lyg dar per daug kasztawo nežiurint i jo augsztą prekę. Už tai ploszczius weikiai sumožo i appetę t. y. i wilnonę palerinkę, 4 colus platumo, su raudonu kryžiumi, kuris apraisztis už dengia nugarą ir rutinę. Tokia apipetę isz paszwentintu wilnu yra padaroma rankomis zokoninkiu ir sweria, gal, 6 lotus. Tai-gi popėžiai pardawinėja akmeni sawo wilnos už nemažias kaip ketwirdali milijono guldenų!

Tie palliju piningai popėžiams ineszė milžiniszkas sumas piningu, nės arkiwyskupais taukiausiai yra persenėlai ir greitai wienas kitą atmaino, o kožnas naujas arkiwyskupas turi pirkti naują palliją; jis turėjo tai daryti taip-gi, kada jis buwo kelamas i kitą wietą. Nekurie Wokietijos wyskupai, k. a. Wurzburgo, Bambergo ir Passawos turėjo brangią Pallijos tiesę.

Salzburgas laike 9 metu užmokėjo 97.000 skudi pallijos piningu! Arkiwyskupas Markulf isz Moguncijos turėjo parduoti kairiąją koją auksinio Kristaus, idant apmokėti sawo palliją. Regimai jis daugiau gawo už tą koją negu pardawėjas Judas už wisą Kristu!

Arkiwyskupas Arnoldas Triėre labai nusiminė apturėjęs no dwieju prieszgyniuojancziusi popėžių dwi palliji, žinoma su dwigubu mokescziu; kaip jis czion pasigelbėjo, nežinau, gal su szwenta sermėga. Jo ipėdinis wyskupas Arnoldi, kuris 1844 m. iszstatydino tą seną kitteli, nebutu nusiminęs dėl menknėkio 60.000 guldenų. Milijonas aplankytoju, no kožno rokuojant po 5 sidabregraszius, ineszė 160.665 dorėlus wokiszskus arba 300000 guldenų.

Arkiwyskupai taip apgrobiaimi per popėžius žinoma cziuopė wisą no padonu sawo wyskupystės, nės mat žmonės yra awymis su aukso skurute, kurioms wienas łopas po kitam yra nudyrinamas dėl nutildymo reikalu didelė ponu, ar jie wadinasi arkiwyskupais ar kuningaikszeiziais.

Popėžiai turėjo piningu kaip pelu, bet ir daugumas ju

mokėjo tuosius linksniai pratrūdawoti. Sikstus VI (1478-84) jau kaipo kardinolas per 2 metu isztaszė 200.000 dukatu, kas pagal musu dienu piningu wertę butu dangiau kaip dwigubai. Wieni jo pietus kartais kasztawo 20.000 florėnu; bet tai nėko, jis juk walgė i uodėmes krikščionijos, ir prieg tam jis mokėjo pasidaryti paszalinis inėmus. Taip antai jis pawelyjo nekuriems kardinolams dideles pagalwes, laike mėnesiu birželo, Lepos ir rugpjūtis — sodomitybę! Taip-gi Ryme jis insteigė kurwiczias, kurios jam kasmet atneszdawo taip wadinamu piningu palukiū 40.000 dukatu.

Tikrai auksinę idėją turėjo popėžius Bonifacas VII jis iszrado jubilėjinis metas! Rymėnai szwėsdawo priedėjimę naujo szimtmezio didelėms iszkilmėms, o žydai ar turėjo sawo jubilėju arba sutaikos metę. Tie dalykai regimai minėtą popėžių atwedė ant mislies iwesdanti tokiu jubilėjinis metas krikščionijoje. Kas jubilėju metas kelawo i Rymą ir czion sawo piningėli metė ant altoriaus apturėjo pilnus atladus wisu nuodėmiu, kokias padarė per wisą sawo gywenimą, ir wėl buwo nekaltu, kad gemantis waikas, aron dar nekaltėsnis, nės kudikių pagal mokslą bažnyczios dar lindo welnias, kuri krikščias teiszwėjas.

Kam nemėgu butu atsikratyti no nuodėmiu? Trumpi žmogūdystė gali garbingam žmogui apkartinti wisą gywenimą; kam nemaalonus patikrinamas, kad nebus mirties apie tą nelaimingą meuknėki dienoje sudo? Trumpai skaut isz wi-u pusiu pļaukė nusikaltėlai i Rymą. 1300 m. pergyweno tame mēste 200000 swetimu ir nemieručių buwo pelnas, kuri turėjo kaip jo gywentojai, taip ir masiniai popėžias.

Kiek bagoti žmonės dawanėjo aukso ir sidabro, popėžias yždas paskatė už ger užtylėti; wienok paczius tiktai wariniais surinkta tuose aukso metuose 50.000 aukso guldenų. Pagal numanyimą jubilėjinis metas atneszė milijonu. Dėl auos gadyuės tai buwo negirdėta suma.

Nelūkėtai brandi pjutis žinoma popėžius paukwėliai weikiai ję atkartoti. Szimto metu laukti per ilgą ir popėžius Klemensas VI isz sawo nepalyginamo geruno nutarė, kad jubilėjus turi buti szweucziamas kožną 50. metę, ir jam prisiwaidino garbus senelis su dwiem raktam — bene szw. Petras —, kuris kersztingu maiwodamasi riktelėjo: „Atidaryk duris!“ Žinoma, jis turėjo paklasyti!

Urbonas VI dar sutrumpino szitą laiką ant 33 metų del paninklo metu gywenimo Kristaus! Juk maudgas priedaugos kaningams nėkumet nepristoko. Sikstus VI „dėl trumpumo žmogaus gywenimo“ buwo dar mylistesnis ir sutrumpino tą laiką iki 25 metu.

Antas jubilėjinis metas prie Klemenso VI, 1350 m. buwo dar pelningesnis už pirmąji. Jubilėjinėje bullėje „liepia anioiamis rojaus, idant iwestu i linksmybes ropai, taip-gi iszpirktas isz szweistainės duszias tu, kurie kelėdami i Rymą pasimirė“.

Tokia neregėta mylista žinoma wylojo paiką tikinaminiū. Rymas taip patwino swetimnisiū, kad gaspawininkai, kurie juk ar gana gerai moka piningus cziuopė, nėkaip negulėjo tame bewaspėti.

Prie altoriaus szw. Powylo dieną ir nakti mainėsi kuningu, kurie be pertrukio žėrė ankautus piningus bewaik krieszo po sukenybe sawo darbo. Kamsza bažnyczioje taip buwo didelė, jog daug tikincziuju pasidantroszkintais. 10000 lankytoju Rymo gawo tuojau patirti naudingumą atlaidu, nės mirė marais; bet ju kimo nei nepastebėta, nės skaitlius lankytoju isz-

milijoną ir kelis šimtus tūkstančių, o vaisius tos jubilė-
jinės pjuities išvieszė daugians kaip 22 milijonu!

Bonifacius IX aprokawo, kad newisi krikščezionys atei-
na i Rymą, kadagi kelonė per brangiai kasztuoja ir kadagi
juos gal neatleidžia ju užsiėmimai. Tiemsiems jis siuntė
mylistą i namus, iszsiuntinėdamas žmones, kuriems sutei-
kė galybę, už trecią dahl kasztu kelonės i Rymą duoti pil-
ningus atpuskus! — Nežiurint i tą palengwinimą swetimie-
jie wis dar plaukė i Rymą ir jubilėjiniamete mete prie Nika-
lojaus V tiltas per Tyberi neistengė pakelti tytweikas žmo-
niu: jis sulaužo ir 200 prigėrė.

Popėzius Aleksandras VI padarė dar naudingesnes
radynas. No jo pueina anos taip wadinamos aukso durys
bažaycioje szw. Petro. Prasidebant jubilėjiniems me-
tams popėzius sudawė su aukso kuju tris smugius i tas
duris; po tam jos atsiwėrė, o pasibaigiant metui pasiliko
wėl užmurytos. Kas per tuos wartus inėjo, tam nuodėmės
buwo atleistas; o juk už tam tikrą mokesti buwo galima
pereiti ir ant intencijos toli esancziuju ir juos tokiu budu
iszwalnyti no nuodėmiu. Toks dalykas atueszė daug
piningu.

Tokie pasisekimai padarė popėzius dar godesniais
piningu. Tankiai jie negalėjo laukti perbėgimo 25 metu, ir
dėl ipatingu priežascziuu, kuriu nekuomet nepristoko, buwo
paskiriami nepaprasti jubilėjai, arba wėl keleiwiai, kurie
pardawinėjo atpuskus, bawo siuntinėjami i szwietą. Jie
buwo dar laudesni ne kad agentai kupeziu wyuo, taip kad
juos isz nekuriu parapiju žmonės drange su kuningais
iszwyjo laukau.

Pagal aprokawimą, kuris bene bus per smulkus, jubi-
lėjiniai metai popėziams atueszė pelno i 150 milijonu.

Atpuskiuės klastos labiausiai klestėjo prie Leono X/
Milžiniuszku inėmima, kurie isz wisos Europos tekėjo in
popėzini skarbą, dar wis nepakako tam puikaujancziamsi
ir gražniam popėziui, o wienok jie buwo beweik jau ne-
miernotini!

Dispensiniai piningai kuningu dėl nesubrendusio am-
žiaus po 6 dukatus; dispensai pasninku ir pawelyjimai
ženybu tarp artimu giminiu atueszė dideles sumas. Pa-
welyjimai ženybu turėjo tankiai atsitikti, nės popėžiai
bawo pasirupinę uždaustė iki keturioliktam laipsniui ženy-
bas tarp artimu gimniu. Prieg tam kryžeiwystines ir
turkinės pagalwės ir daug kitoniszkuais wardais wadinamu
mokescziu tape iszwywota isz masznos tikineziuju.

Labai guwus buwo ant tokiu stobuklu popėzius Jonas
XXII. Szitas popėzius tiek daug sukasė, kad jis, sunus
bėdu lopytojo czebatu, mirdamas paliko 16 milijonu
musztais aukso piningais ir 17 milijonu bryzuose!

Wienok tu wisu inėmimu nepakako dėl numaldymo
„reikalu“ popėzius Leono X. Jo waikai, gimunės, juok-
lar ai, komedijantai, muzikantai, ir jo mėgimas dailu,
praryjo nesuskaitytas sumas; ir puikus szwentasis tėwas
pateko i didelę kluti.

Idant isz tosios iszspainioti, jis ryžosi sistematizka-
pasinaudoti atpuskais dėl piningu iszweržimc isz žmoniu.

Wisa krikščozioniszka žiamė tapė padalinta i skrytis
ir ten buwo siuonceziamu agentai didžiuju rymiszku preky-
stės namu, po wardu popėzius legatu arba komisaru.

Popėzius kancelarija padėjo prekę, už kokią yra atlei-
dziamos szudiniausios „nuodėmes“. Nužudymas tėwu,
brolu ir seseriu, sudarkymas giminiu, užmuszėjystė waiku,
nuwarymas waisiaus, swetimmoterystė wisokiu menciu,
neprigimtas goslybawimas, neteisinga prisiega — trumpai
sakant wiskas, kas tik wadinasi grieku ar piktadaryste-
czion rado sawo prekę.

Begėdžiansią ir atkaklausią bjaurybę randame pabai-
goje tos taksos; ten pasakyta: „Tokiu mylistu bedniejie
negali igyti, nės jie neturi piningu, dėlto jie turi apsieiti
be patiekos!“

Užmokant 12 dukatu juk ir kuningams buwo pawelyta
pagal ju paslanką keksziuoti, swetimmoteriauti, gimines
darkyti ir sodomitybę su gywuolais wartyti!

Popėzius spekulacija pasisekė; nemieruotos sumos
piningu kelawo i Rymą; ju nėra galima suskaiyti. Legatas
popėzius wien tik isz mažos Danijos iszsiurbė daugiaus
kaip 2 milijonu, pardawinėdamas atlaidus.

Sumos, kurias kuningai per tokią prekystę igyjo, nėra
sarokuojamos ir pagal tulus padawimus galima tik apėlnai
jas nuspėti. Skaitant tokius padawimus nėra galima su-
prasti, kaip buwo galima prie anu gadyniu augstos pinin-
gu wertybės surausti taip daug ju.

Kad luke prancuziszkos rewolucijos turėjo buti isznai-
kinti klostoriai ir atimti kuningu turtai, tada kuningija
siulė tautiszkam susirinkimui 400 milijonu franku grynais
piningais! — Wenecijonai rokawo tartus sawo kuningijos in
206 milijonus dukatu. Lietuvos kuningijos turtai neszė
daugiaus kaip 171 milijoną rublu 1842 m.

Isz inėmimu kuningijos, kuri poniszka ir linksmiai
taikėsi gywenti ir daug suwartojo, tik maža dalelė ėjo in
popėzius skarbynę; dėlto padawimas tos sumos bus ge-
riausia miėra to, kiek kuningai iszsuko isz žmoniu ir taip
jau wisaip kaip warginamu*]

Isz aplinkės Wenezijos, kur gyweno tik 2½ milijonu
gywentoju, per 10 metu nuėjo i Rymą 2.760.164 skudi, o
isz Austrijos wieszpataujant Marijai Teresei laike 40 metu
110.414.560 skudi! Jei tas padawimas yra teisus — o jis
yra pamestas isz tikro szaltinio — tai aprokawimas pasirodo
per žiamas, pagal kuri laike 600 metu isz katalikiszkos
krikščezionijos buwo užmokėta i Rymą 1.019.690.000
guldenu.

Ir už ką yra tiek piningu mokėta? Už dalykus, kurie
dėl wargu ir dėl isztwirkinimo žmoniu daugiaus prisidėjo
ne kad wiskas ant szwieto Ir kam teko anie 1019 milijonu?
— Italszkam wyskupui, kuris mums tiek rupi, kiek Mi-
kado Japonijos, o kuris wadinasi wietininku Kristaus ir
kuris peretuose laikuose sakėsi esąs wieszpaczius wisos
žiamės.

*] Isz Lietuvos žmonės anose gadynėse mažiaus pa-
slankiai traukė i žiamę szwentą ir i Rymą ne kad szįgdien
isz kur musu piligrimai parsinesza szw. waldentus, rožan-
czius, skambidus dėl izwaukymo lytingi debesiu ir tt. Už
tai pereitose taikuose, kaip daro ir szįgdien, kuningai
steigė wisur didelus atpuskus, k. a. Szidlawe, Gruzdžiuose,
Rozalime, Tytawėnuose, Ugioniuose ir tt., kur žmonės
plaukia dėl pelnyto atpusku už piningus!... Wilniaus
wyskupas Abromas Woina aplink 1713 m. pargabendino isz
Palaistinos maiszeli szw. žiamės isz Jeruzolimos, o kitą
maiszą isz Kolisseum isz Rymo, ir isteigė garsią Kalwariją
Lietuwoje (S t a c i j o s), 7 mylės no Wilniaus. Wisus ten
kelus iszbarstyđino taja žiamė, pargabenta isz szw. wietu,
ir kadagi tai darė tasiok per pusiaugawėni prie garso warpu,
tai ir po sziai dienai ant pietu pusiaugawėnio Lietuwoje
traukia warpus per pilningą adyną. Bet swarbiausias
daigtas tame wisame buwo: sutraukimas žmoniu, idant
apėrus duotu, kas lemtai pasisekė. Lietuvos kuningai
traukė ir tebetraukia nesurokuojamą naudą isz atpusku...

RUPUŽE IR S. JONO WABALĒLIS.

Rupužė i lanką kart kad užklysta,
Sztai Szwent Jono wabalėh iszwywta.

Bėganti augsztyn greit stora smilga,

Kurio taip rubs, kaip žemczius žwilga.

Pamaczkė tai regiut' czirszkia ir spjauja

Ir ant jo spazd isz po sawęs — su sauja.

— „Sztai kas daros! ponitė mielausia?“ —

Wabalėlis margosios tos klansia.
 Rupeczka perkreipus gruoblėtas žiotis,
 Isz kur pawydo tek' peklišzka wotis:
 — Ha! tarė — szalin prakeiktini!
 Kurs taip man weidan czia žibini,
 Sawo ta nėkam netikusia danga;
 Nės ojauriu žwilgėjimu banga
 Gali man akis kartais iszplikyti!..
 Szalin! asz tawęs nenoriu matyti.
 O! kad netaip kaip asz puosziesi,
 Tai-gi bent dar manę pazinėsi!..
 Repszė tai tarus' — artyn greita rėpta;
 Wabalėlis Szwent-Jono ne wėpla,
 Bet jauns saw woruszkutis, lakus,
 Iszkył' ir tris perlek' walakus,
 Koleik smilga linko ar lužo,
 Wabaluks, toli nog bjauiaus, karužo!..
 O! jeig kieno szirdis pawydu truna,
 Žmonyse ir nėkitaip buna. —

SZERENGA.

LIKIMAS ŽMOGAUS ANT ŽIAMĖS.

(Pradžia szito raszto randasi L. Balse 1886 m.)

Teorija K. Marx'o. Sznekant apie likimą žmogaus, negalima yra tylėjimu praeiti pro szali wyro, kuris pirmas atidengė wisas paslaptis kapitalizmo. Tokiu wyru buwo Karolis Marx [† 1882 m.], parszėsis weikantą „Kapitolas“. Sztai jo mokslas, trumpai imant:

Iszdarbystai lobiu prie alginės sistėmos reikia, kad butu walni darbininkai, beje walni no wergystės ar baudziawu, ir kad jie daugiau neturėtu jokio turto kaip tiktu sawo darbinę pajiegą. Szale tokiu walnu darbininku turi buti kapitolistai, žmonės pininguoti, kurie sawo piningus nori permainyti i kapitolą per lobiu iszdarbystą. Regisi, kad walnas darbininkas gali su sawo dabine pajiega daryti, kas jam patinka, o isz tiesu jis yra priwerstas ją parduoti kapitolistui dėl apsigynimo no barto; dėlto tai jis su sawo darbine pajiega yra pardawiniu (taworu), kuris ant rinkos, kaip kožnas kitas pardawinys, priguli no pasiulo ir pajieszkos.

Wisi pardawiniai turi maininę wertybę, o ta wertybę priguli no darbinio laiko, reikalingo dėl ju padarymo. Pagal Adomo Smitho supratimą galima butu sakyti, kad pardawinys tuomi yra brangesnis, kuomi ilgesni laiką darbininkas turėjo ji daryti. Bet tai butu didelė klaida, kadęgi blogas darbininkas dėl padarymo tokio pat pardawinio reikalauja daugiau laiko negu geras.

Isz to iszeina, kad norint pasakyti maininę wertybę kokio nors daigto, nėra klausiana, kaip ilgai ji daro geras darbininkas Jurgis ar blogas darbininkas Kazys, bet tikta; kaip ilgai dirbtu ji widutiniszkas darbininkas. Tai-gi maininė wertybė kožno daigto priguli no darbinio laiko, widutiniszka arba draugijiszka reikalingo dėl padarymo to daigto. Kuomi-gi dabar yra, pagal szitoki iszguldymą, maininė wertybė ano naudingiausio pardawinio, kuri wadiname žmogaus darbine pajiega? Regimai widutiniszkas arba draugijiszkas darbinis laikas, reikalingas dėl jos padarymo. O kadęgi žmogaus darbine pajiega yra pats žmogus, tai patiekimas žmogiszkos darbinės pajiegos wisiszka priguli no iszsilaikymo ir apsiwaikawimo žmogaus, o tai wėl isz sawo pusės priguli no jo peno ir irankiu buwio. Dėlto maininė wertybė žmogiszkos darbo pajiegos rywo ant draugijiszko arba widutiniszko darbinio laiko, reikalingo dėl padarymo tu irankiu buwio, kuriu darbininkas pagal sawo papratimus reikalauja iszsilaikymui sawęs ir iszsilaikymui sawo giminės.

Kad darbininkas eina ant rinkos parduotu sawo wientelę turta, sawo darbinę pajiegą, jis stoji i lenktynes

su kitais darbininkais, kurie taip-gi rupinasi parduoti sawo darbinės pajiegas. Dėlto wisiszka no derinimo kapitolistai priguli, ar prekė, kurią darbininkas paima už sawo paties darbinę pajiegą, t. y. jo alga, lyginasi jos maininei wertybei, ar wėl yra žiamesnė ar angsztesnė už ją. Sakykiam tegul prekė, kokią jis gauna, jo alga, bus lygi maininei wertybei jo darbinės pajiegos, kitaip sakant, bus ganėtinai dėl nusipirkimo irankiu buwio, kuriu reikia dėl iszlikimo sawęs ir sawo szeimynos. Jis tada eina i samdytojo darbwietę ir pradeda dirbti. Po nekuriu laikui, sakykiam po 5 adynu, jis nuweikia daigtą, kurio wertis lyginasi priekei jo darbinės pajiegos t. y. jo algai. Tai Karolis Marx wadina butinai reikalingu darbu. Bet kapitolistas nūnė jasi isz'jo darbinės pajiegos per wisą deszinti adynu isztymiszkos darbinės dienos. Už tai-gi wisas, ką darbininkas per kitas 5 adynas padaro, priguli samdytojui O szali Karolis Marx wadina: wirsz-darbiu, wirszwertybe. Isz to iszeina, kad kapitalizmas su sawo nualinimu labiau priguli no prieszingumo tarp maininės wertybės ir naudotinės wertybės žmogaus darbinės pajiegos iszdarbystoje.

Žinoma, kad gywenime darbininkas neranda tokio padalinimo jo darbo i butinai reikalingą ir wirszwertingą tikisi už wisą ilgą darbo dieną gaunas pilną atlyginimą. Bet prisizurėjęs kapitolistiszka iszdarbystai jis turėtu pamatyti sawo klaidą. Nes norint koki nuoweikali padaryti jam reikia 1. darbawietės (pabirko ir tt.); 2. irankiu maszinu; ir 3. medegos bei pagelbinio materjolo. Už darbawietę reikia mokėti žiaminę rentą ir nuomą arba palūkus. Irankiai ir maszinėrijos palengwa susidėwi, ir juos reikia naujai pasidarydinti. Medega ir pagelbinis materjolas perkasė aut rinkos. Wisi tie iszdawimai pareina no senos, aukseziaus jau darbu sutwertos wertybės. O darbininkas, kaip tik jis pradeda dirbti, per wisą ilgį sawo darbinės dienos pernesza taip seną kaip ir naują wertybę už sawo nuoweikalo. Wienok isz naujos wertybės, kurių tokiu budu sutwėre, jis apturi atgal tiktai dali algoje (tiktai reikalingas darbas), o kitą dali [wirszdarbinę wirszwertybinę] inskiszsa saundytojas i kieszę. T. b.

Pagryzes atgal.

ETIUDAI ISZ GYWENIMO LIETUWOS UKINIAMI

IV.

Urszul! asz suszukan sėdėdamas už sawo stalo ir mislydamas pawasario ateinanzins darbus. Urszulė atėję ir paklausė, ko man reikia. Žiurėk, kas ten ateina dware; asz macziau per langą ateinanti nepazystamą žmōnkę. Eik ir užturėk ji, kad neėitu seklycz'on isz gankio; wesk per kuknę. Turbut koks szwiežikas, nežino musu prieprocziu.

Gerai, ponaiti! atsakė ir iszėjo.

Paklansk jo, ko jam reikia, szukterėjau Urszulėi per užwertas duris.

Nenūžlgo pamacziau, kaip Urszulė susiraukusė atėjuną žmoginą i kuknę. Neūžlgo pagryžo prie mano mano mergina ir daneszė, jog atėjęs pas manę kampininkas isz sodžiaus Phkabambiu.

Tegul lukters, asz pasakiau; tuojau ateisiu!

Ar žinai, meilingas skaitytojau, nors ne koks sweetbet musu gywenime ir tai laukiamas, nės gywenti sodi...

paszala leidziant wienam taip esti ilgu, kad dziaugiesi isz kiekwieno maziausio atsitikimo. Czion pawasaris jau ziuri isz dangaus ir no pliku dirwu; paukszcziai, medziai, skais-tumas saules, melynumas dangaus pribuksztino wisą isz sunkaus miego; nuprausé ziamę putoti pawasario wande-niai. Zmogus jauti sawę pahaidą ir pakeltą; bet paszalas dar tebeturi dirwas ir lankas sukaustęs ir neduoda uzrupin-tam ukininkui eikwoti sawo rupesti, sawo speką. Nesizinau tu kur padėti, suwartoti czesą, kur perstumti walandą. Wisa, kas su tawini gywena, su knomi supratai, jau nubodo; prie wiso prisižiurėjai, prisiklausei. Klausei ir regėjai kiekwieną daigtą jau bent kiek sykiu, taip kad jau nebe-mėgi ir tu paczin daigtu, apie kuriuos sznekasi. Tokiame czese toks szwiezikas isz Plikabambiu buwo labai ir labai parankus.

Atėjęs i kuknę pamacziau žmogus widutinio ngio, juodbruwi, su ilga cziuprina, apkirpta 'wartelais'. Weidas jo buwo jau senas, sugiubėtas ir nuskustas; ant iszskiszu-sio prieszakyn smakro matėsi dwi ringeli sukrekėjusio kraujo, nės, matyti, skubotai skusdamasi su bukia britwa insipjowė. Akys atėjusio nedideles szemos ir iszwarwėję no dunuu, tamsiau žibėjo isz po pakilusiu tankiu anczaku; lupos placcios, kalbant iwairiai kreipėsi. Apsiwilkęs jis buwo su ilgu miliniu, isz po kurio regėjosi nurudawusi wilagine kailin u apikaklė. Kojos wyzotos, su wirweliniiais apiwarais, buwo sztapios ir purwino. Rankoje turėjo lazdininę szakuitą lazde, apatinis galas kurios no pasirams-cziawimo gerokai atszerpetawo.

Lyg tik asz priėjau prie jo, jis tylomis prisiartino prie manęs ir siekė buczuoti mano ranką; asz-gi, nerodamas plikos rankos duoti buczuoti, iszskiecziau sawo rankas ir apėmiau jo alkunes, per ką jis galėjo pabuczuoti tik sulinkimą alkuneje mano kairios rankos; tuomi taipu asz, jam buczuojant, pridėjau sawo smakrą prie jo pakauszio ir paukszterėjau su lupomis i pawėtrę, taip kad regisi, jog ir asz ji buczuoju. Taip asz wisumet darau, nės nemėgiu, kad buczuotu mano ranką, o isz kitos pusės asz nedrystu sutepti sawo lupu ant jo taukuotos galwos.

Ponaiti, tarė pabucziawęs: asz noriu pasiklausti rodos, ką czion turiu daryti su pawasariu!

Kaip tai su pawasariu! asz nesupratęs jo klusterėjau.

E jau taip yra, ponaiti: brolo žmona taip igranzė, taip igranzė, kad asz noroms-nenoroms persiskyriau su tėwiszke ir atsisėsti noriu sawaimi. Kaip bus, taip bus! pidurė Bandžius (jo prawardė).

Ką asz tamistai czion galu priduoti? paklausiau.

Ar nebutu pus ponaiti koku dirwonu dėl samdymo? Wis jau, kaip tai sako, atsiteistumėme ar piningais ar dienomis. Kolei žmogus gywas, wis, kaip tai sako, nori wal gyti. Czia Bandžius pradėjo laužyti sawo sulopytą kasz-kietą, tartum norėjo isz jos iszlaužti tolimesnius žodžius. Bet asz atminiau, jog tiesa yra tokiu wietu, kurias reiktu pawersti i dirwas: ganyktos turin miszke gana, lankos taip-gi isztenka, tuomi tarpu pliku alksnyniu ir žiamės isz po nesėniai iszkirsto miszko yra arti 10 margiu.

Taip, yra pas manę tokios žiamės, tik asz buwau norė-jęs patsai arti — geriaus; atsakiau Bandžiu.

Tai, ponaiti, kaip tai sako, pakaks tamistai ir iszdirb-tos žiamės; kam czia prisiimti kłapatu daugiaus dėl nekā-nėkiu! prikalbinėjo manę dažnai kosėdamas ir mirksėda-mas Bandžius.

Gerai, asz galėsiu ir tamistai paleisti, kiek ten bus. Tik ar iszdirbsi gerai žiamę? Jus wisumet ladokai iszdirbinėjate ją — asz abejojausi.

Ag, kaip tai sako, toks ir iszdirbimas bus, kokio pelno

laukiamo dėl sawęs, atsakė nuleidęs akis žiamyn. Asz jam prižadėjau apeiti tas wietas ir užwesti koki klyną. Norėda-mas insipaziuti su gywenimu szeimynos musu ukininku, priprocziais ir budais jos asz pakwecziau Bandžiu i sekly-czią ir paliepiu Urszulei užkaisti wardeni [samaworą].

Kaip-gi Tamista, Bandžiau, mislyji gywenti dabar persidalinęs? Ar negeriaus-gi butu elgtiesi drauge su brolu isz wieno? Jeigu dabar sėsi kur ant kampo, tai ar galėsi-gi wisumet turėti uždarbio? Asz klausinėjau norėdamas ji užwesti ant iszsakymo jo gywenimo ir pažwalgu.

Ag tiesa, ponaiti, su uždarbiu dabar, kaip tai sako, labai yra sunku; bet ką bepadaryti, kad ir namuose brolo neberamu. Kas-gi, szit wa jis (jo wyresnis brolis) gaspa-dorius, wisą paima, wisą turi naguose sawo, nori dirba, nori — ne; o tu, kaip koks kuinas, eik, muszkiesi, plukciesi, kur pasiudniek. O kokia nauda? Užsės taw siekeh ar puspurį lnu — wa taw ir mokesta už metu darbą. Jau už berną geriaus buti, rors algą ima; o sawybėje algos nepa-reikalaus: wiens banda ir yra. Czion ir autuwai, czion ir wiskas. Kolei gyweno tėwelai, tai wis, kaip tai sako, buwō lengwiaus — pabausdawo ji, ar taw rubai, wis budawo isz wieno. Dabar gi ko ne praszau, wisur kizas bandą: „ag bandos sėjasi, sawo turi!“ O kiek isz tos bandos?

Su brolu kaip butu, taip butu, wis, kaip tai sako, bro-lis. Bet marti nedora: jau taip inėdė su sawo liežuwiu, kad nebeiszkcenziau. Agi kas butu ir skyrėsis, kad galima butu gywenti! Sztai pasenėjau, tiek prisiwargau per 35 me-tus besidarbudamas. O kas ant galo? dirbi, plukiesi dėl swetimo kaip ir: nei taw užjautimo, nei gero žodžio. Wai-kamf duoda walę ant manęs ir tiesiai juos pamokia manę kankinti. Czion ateini no darbo, prisiglaudi, kaip tai sako, pasiilsėti, o jo paleistuwiai ir primigtu neduoda. Tegul juos diewai myli! Kas bus, tas bus, isz bado, kaip tai sako, tarp žmoniū nenumirsiu! Tą isztaręs Bandžius sumirksėjo ir iszspjowė dideli skrepli widuryn seklyczios.

Asz supratau, jog jam sunku yra ir neroda skirtiesi isz prigimtos gužtos. Ir jeigu skiriasi, tai nebe isz pigo. Isz-gėreme arbatos ir užkwecziau ji eiti žiurėtu dirwonu. Asz sawo bernui paliepiu pabalnoti sartąji, nės per purwynę neroda waikszzioti. Ir Bandžius raitas atjojo, bet jo bėmas kuinelis buwo priszstas prie tworos daržo, i kiemą nejojo.

Abu raitu jojowa per sztapius slėnius i galolauki. Jis pasisakė esąs jau 'ženotas', nės priesz užgawėnes ėmęs paczią isz pusežiamiu. „Nubodo, kaip tai sako, wienam kaip kelmui ir paėmiamu mergaitę“, teisinosi Bandžius. O czion jau sutarėme dalytiesi, tai ir wisiszikai reikę buwo turėti moteriszką, nės kaip gi be moteriszko apsieiti! Wis dwiesa, kaip tai sako, lengwiaus, užbaigė jis.

Negalu czion apieisti arklō mano Bandžiaus, nepasakęs keletą žodelu. Kuinytis menkas, pitwotas ir apaugęs ilgais plaukais žengė, kaip man regėjosi, netikrai: kojas kėlė augsztai ir bailai, galwą neszė pakeltą ir ausis pastatytas; tankiai knapsėjo. Bandžius užmatė, jog asz žiuriu ant jo arklō, ir pradėjo apsakinėti: Tai matai, czion mano iszda-lytinis, bandinis. Labai doras kuinas, ir ant darbo kaip tik žmogus. Tik sztai jau antri metai, kaip apako. Nopo-stis žin kas jam tiko!

Ar negydei? asz paklausiau.

Gdyte gydėme, bet kas isz to gydymo! nėko nesidarė. Czion pamokė su kriszpoļu pusti, su gywatės uoda, wisą darėme ir wienok nekai!

Asz pasižiurėjau nolipęs i akis ir supratau, jog akyse pasidarė „tamsusis wanduo“. Tai liga nebeiszgydoma, nors akys isz oro ir skaiszczios esti. Pažinti tą ligę yra gana sunku: akis skaisti kaip sweika, bet lėlele esti iszskiesta,

isztempta ir nesusrakia prie skaistesnės arba priartintos szwiesos. Toks arklys wisumet pastatęs laiko ausis, tartum stengiasi jomis užwaduoti tamsius sawo akis. Ta liga pasidaro no užkaitimo didžiuju smageniu, paszokimo in galwą kraujo laike kaitraus czėso, ar didelė kanawimo dirbant ar wažiuojant. Bet labai dažnai apanka taja liga arkliai musu ukininku, isz priezasties tamsumo kuginiu (arklidžiu). Žmonės nesupranta to ir neatpranta no seno prieproczio laikyti gywulus patamsyje. Galwijas, ilgą laiką stowedamas tamsiame gurbe ir umai iszwestas ant saulinės szwiesos, apanka. Tai atsitinka tankiausiai pawasario szwiesiose dienose, kada per žiemą akys pripranta prie patamsio ir labai baikszcios esti priesz skaitumų. Reikia atsiser giant no tos ligos, dirbti kuginius szwiesius, su laugais, kurie daug ileistu i gūrbą szwiesamo. Sunkiaame darbe szilto czėso reikia tankiai szlapinti pakauszi arklo. Taip-gi isz priezasties nederumo gurbo apko ir kuitinas Bandžiaus, nes gurbas, nors turi du langa, bet jie užkimszti wisumet esti sėmeniokais; apakimas gi nastiko pawasario laike, kada nei didelė karszcio nei labai sunkaus darbo negalėjo buti. T. b. d.

PRUSU LIETUWA. Žmogaus gywas is tik kaip ant szilko, sako priezodis, o tai beweik ir teisybė. Musu D-ras Bruažis, kurs su lietuwias taip labai buwo suaugęs, kelis kartus buwo Tilžės liekoriu apskelbtas, buk jis ėsęs umuose suklydęs, bet wis nėko negalėjo jam daryti, kadagi jis nei wieno neuzkabino, bet tik lietuwiniukus užstojo ir gydė wisokias ligas, kaip galausiai kelos merginos isz Rožiu ulyczios, kur daug keksziu gywena, ji apskundė gwoltawojimo dėlei; jos turėjo atsiliepti po prisakintuju sudu, kur wisi Tilžės ir keli isz Karalaucziaus liekoriai buwo walnai per ludininkus prisidawę atludyti kokią medicmiszką iweiknę dėl gwoltawojimo; tie už tai ludyja (nors anos mergos dar nėra praisaikintos), kad jis umuose suklydęs, ir norejo patys ant sawo liekorystės j. imti, bet jis tai neprisiėmė ant Tilžės liekoriu ir todėl ji iszgabeno ant 6 nedėliu i beprocziu butą in Allenburgą dėl permėginimo; tai dabar kas žin, ar isz tenai gryžsz su wisu protu ir gywastimi ar ne. Tai matote, mieli brolai, kad žmogus priesz kuningus kariaudamas dangaus nemato. O wokiecziai tai tokie žmonės: paikszą lietuwiniuką, kurs nėko negali dėl tėwinybės atsiekti, tą ir nekorawoja, o tik tebando wienas iszmintingas, tai aną tuojau kedena; kiek kartu wokiszkos gazetos priesz ji neszwankiai elgėsi, kiek kartu kiti jo prietelai ir galausiai no diewo istatyta waldžia! Bruažis gimė Gaisztautu kame, netoli Ragainės, isz motynos Merziuwaiczintės. Tėwas numirė kolera ir paliko ji dar tik metu senę, o kad Merziuwaiczintė buwo attekėjusi i mocziakas, tai posunia, budami sukeziais ir isz wokietės motynos gimę, atplėszė no jos gywenimą, ir ji pasiliko tolaus naszle su maža dalimi piningu dėl sawęs ir dėl Wilaus. Wilus gawo globėją, nekuri sudininką, kurs pasirupino Wilu leisti i mokslą, ir 13 metu budamas istojo i Tilžės gimnaziją; czion jis labai gerai mokinosi ir wisuezės buwo pralenktoju kitu drauge mokinancziusiu, bet podraug ir labai užsikertancziu ant sawo teisybės. Todėl jis parėjo i neapikantą su mokintojais gimnazijos. Tie norejo ji per isz proto iszejusi pripažinti, bet kad jis kwotimą atliko geriausiai, tai tik ji priėmė ant tolesnio mokinimosi, ir jis iszkelawo i Karalaucziaus universitetą, tenai pagal norą globėjo jis turėjo tiesu mokslo mokintiesi, kas jam nelabai pamėgo, o tik globėjui mirus pradėjo isz naujo mediciną mokintiesi. Isz czionai iszeiti jam buwo wargu, nės kasztos didelės ir neturėjo wargszas piningu, motyna sako wisus piningus ir turtus

buwo jau nusiuntusi ir regėdama Wilu dėl jo mokslo negalėsinti gelbėti, sako per didi badawimą galą gawus, j tolaus szlawė ulyczias Karalaucziaus wakarais ir mckinos dienomis, iki galausiai iszlawe ekzameną kaipo Doctor Medicinē. Bet ir czionai jis neiszliko neapskelbtu per isz proto iszejusi kaip pirma, kada kelis kartus norejo atsityti no mokslo, bet wis negalėjo; dabar kas-žin kas isz pastos; po tu 6 nedėliu bus wėl po sudu ir klausimas, ar sudys ar ne!

Tolaus musu garbingas 'Byrutės' skarbininkas M. Skelkys isz Tilžės 5 d. geguzės i amžinytę iszkelawo numirdamas. Jis buwo kupeziuni Tilžeje, turėjo du krom wisokiu brangmenu ir pagraziniuni. Buwo gimęs isz lietuwinka ukininku Guduose, netoli Tilžės, jautė jau ne jaunystos sawę tikru sunami Lietuwos ir nesigalėjo mus pradėjus atkelti lietuwiniukus isz gimnieszko snudumo negraszio nei žingsnio. Jis buwė geras strielezius ir mok lietuwiniukus strieleziauti: taip praėjusi rudeni buwo skwietęs jissu kelais kitais drangais ant szwentės i Knabiszką pas prieteln p. Dowydą Bendiką apie 50 draugu i czion pagal sutariną kėlėme tikrai lietuwiszką szwentę, iszraudėme, walgėme ir gėrėme ir tikrai gražiai lietuwiszka dainawome. SKROBLYNAITIS.

SHENANDOAH. Paskutiname szitą wasarą Wytan draugystės literariszkaime susirinkime Szlupas laikė praszimą ant tėmos „Mokslas ir Lietuwia“. Czion pranezijas pirmansiai nurodė, kad mokslas paulgina žmogaus gywenimą per pagerinimą higienieszku aplinkybiu jo buwyje, taip antai mēstuose wanduo pasiduoda isz tam tikru pėkasu, ten dėl atsikwėpimo yra irengti daržai, pabrikuose namuose parupinta wentillaczija, prawėdinimas, walgis i gėrimas, wyresnybei prižiurint (berots Saw. Walstijos nėra), taip bjauriai nėra priszmeižiumi nuodingomis pamaizomis arba yra nors apsaugomas no pardawimo, k. k. kiauulės p lnos trichinu, per waiskesni užlaikymą mēstu namu tape pastebėtas sasimaziniimas kolėros, pikttraupiu kitokiu užskrezcziamuju ligu. — Prieg tam mokslas paskutiname laike igijo botagą dėl užkrezcziamuju ligu. Reikia žinoti, kad Pasteur iszrado, jog pasiūtimo priezastimi p tam tikri gywunėlai, 'baccillus', o Koch patėwyoje jw ėsant priezastimi kolėros; bėgant laikui isztyrinėjimui p rodė, jog daugelis limpancziuja ligu pacina no pasiūtanimu gywunėlu kune žmogaus. Pirma baccillus, dėl iszsisergejimo užkrėtimo, naukuo karboliuni degilu, klort. Bet gywunelams widuriuose žmogaus padaryti gaw nesuwokė. Berots dėl dziowos gydymo wienas pranezawartojo, regisi su pasisekimu, anlyniui alieju. Dabar yra atrastas wastas widurinis ir wisatūis dėl kolėros, knab ligės, limpancziu lytinu ligu ir poskurniu ligu, beje onas, i pilles sudaromas dėi memmo i widu. Ozonas p duja ore, ji iszskirma elektrybė; ozono yra labai daug w gūstynės Saharos Aprikoje, o ir Lietuwos uglyni, p smautos ir saktu, saulei kaitiuant, pasklaido daug ozono. Tokiu būdu mokslas, sawokdamas pagydyti bjauriausiu musu dienu ligas, taip-gi padidina priėaugiu gywentoju. Be to wiso, žmoniū buwis amžius no amžiaus eila gerymasztiūos mat ir gantos spēkos: waldūo, wejas; gūnos elektrybė palengwina žmogaus darbą ir paskudrina ji. K. k. susinesziūoi: geležinkelai, ordakystė, telegrafni, telepaw nemieruotai pasigerino. Pati žiamė, bėgant amžiams saw pawirszi permainijama, duoda didesni skautu waisiu, kuriu daugi pagerinimai irankiu iszdrbimo ir ipatingu pūszimai padidina. Nedywai, kad žmonija szitdien dauggturi suwartotiniu nuoweikalu, o ir darbininkai, prie w dienu skaudaus neteisingumo padulinime turtu, prietelamui turi daugiaus turtu nega pereitose gadynėse. Tiki

atminkiamė, kad žmogus buvo padėjime laukiniame ir barbarizkame. Newalnikai ir baudžiauninkai (dar ju yra Brazilijoje ir kitur) išnyko ir nyksta, i ju vietą randasi daugterčiai ir biedni 'valni samdininkai'. Kova už buvęda žmones i apsimislyjimą apie sawo ateitę, kuri atwers wisiems žmonėms duris i mokslą, pasiturėjimą ir dorumą. — Taip tai žmonės dirba kitur, o mės lietuwiai ar laikomėsi mokslo, ar muoms mokslas kiek naudos ir ataesztu? Lietuwoje dar dang turime namu be didesniu langų, be szwiesos, su dumais; žmonės jantjose ir kitur nesaugo sawo sweikatą kwėpnotukais no dulkių; smarwės grinciose rasi gana no parsziuku ir wisztu papeczykyje laikomu, awin su gėrukais žiemawojauzeiu widuje, no plausku ir žariju židiniuose ir tt. Waiku ir didžiuju neszwarumas yra didėhs; juk Suwalku rėdyboje ir Prusu Lietuwoje wisai nera pirezju. Ar tai galime palyginti i senowės žydu paproti tankiai mandytiesi? taip-gi graikai szaltose mandynėse netik jieszkjoje apsiszweitemo, bet ir gydėsi no tātu ligu. Rymėnai eidawo i sziltas mandynes, kurios wėlaus berots atwedė juos i isztwirimą. Musu tėwynėje ir tarp musu iszeiwia nerandame itekinės mokslo, o tik asketizmo, mat kankina žmonės sawę, idant pelnytu nežinomas liuksmybes pramanytame danguje! Wietoje higienos supratimo mės randame brostwas ir apsileidimą ant kuno, wietoje atsakawezio penėjimo waiku ir augusiųju — badawimus ir netikusi penę ir apdangulą. — Ligoje mės wisai mokslo nežiurime; taip no dieglu, gatwos skandėjimu, romantizmo ir tt. nuleidžiame krauję, nors mokslas tai draudžia daryti, moterys waikams „taiso sprandus" taip szwelnia, jog tankiai numeru ir numerina waikus; no iszgasczio apwynioję waikus tamsia skepeta smilko szw. žolemis ir raginiiais miłtus. Wisokios bjaurybės yra wartojamos kaipo gydykla, burtininkai ir žyniai, bobėkos ir kerėjimai (no rozės, ikandimo gywatės ir tt.) didžiausioje paguodonėje; wirinto wėžio akis leidžia i aki žmogaus dėl iszwarymo krislo arba tuomi gydo wisokias akiu ligas! Juozapėlis Kauno rėd. iki sziai dienai pelno didelus pinigus. Amerikoje lietuwiai wisur puotasi prie 'oobu', o daktaras jiems tik pienuo, pjowėjas tūpikas pinigų, nors szundaktarawimas dar brangiaus kasztuoja. Lietuwiau reikalawimas yra, idant gydyklos degintu! o musu paprasčiausia gydykla yra brankymai, ekzortos. apžadai laukytį szwentas wietas ir tt. Lietuwiai mat ligas taip pat kaip ir perkuniją mulso smilkymais ir mudomis!! — Ir lietuwiai pereina i naujos gadynes ukawimą: didinasi skaitlus beziamiu, iszewystė, ale dirbdami sunkiai lietuwiai nenori dar suprasti priezasti sawo wargu, jie dar tikisi laimingos ateitės be pagalbos mokslo... Jie nemena to, kad žiamė, pabirkai ir iraukiai iszlarbystos turi wisiems dirbantjems isz draugės prigulėti. Nėsant susipratimo, gywenimas musu wisur eina ant didesnio nuwergimo mažai turintjū, o dawimo wi o ko daug turintiems. Tę pati matome ir ukėje Saw. Walsztju: 1880 u. buwo farmu 4.008,907; isz tu ant randos — 1.021.601, sawystoje-gi 2.981.306, kuriu bewaik didesnė pusė stowi ant 'mortgage', hypotėkos! o dirbo tamet farmose 7.679.493 žmonės. Wisai turi laukti permainos. Idant neiwyktu sukilimas žimom, pinigiai paperka mokslininkus ir steigia mokslawietes dėl ikalinimo darbininkams sawiszku pažwalgu, už laiko bažnyčią, kuri liepia jieszkoti turtu danguje, bet ne ant žiamės, nors wietininkai waldžios ir bažnyčios [k. a. Leonas XIII) labai godžiai reuka žiamiszkus turtus. — Už tai draugijoje ir ukawime galės moksliszką teisybę ikunyti tikrai wargužiai, kada tę teisybę ims patys suprasti. Mokslas sziaudien yra pelningu dėl mažumos (Rusija uždare mokslaines dėl wargszu), ir tik per atsibudimą wargszu jis

tapo tikru aplaimintuju wisos žmonijos. — Tautu ateitė remasi ant mokslo ir darbininkiszkos kulturos. I pietuwius žiurint graudu, nės jie tik dar kaip kudikiai nebrendę bowyjasi, apjuokia skelbėjus mokslo ir juos persekioja. Mat negana, kad swetimi mus kankina, o ir mės patys saw duobę kasame!

X SHENANDOAH. 35 lietuwaininkai isteigė czion lietuwiszką sądarbystos kromą. Sutarta kožnam pristojancziem prie tos draugystės turėti mažiausiai 1 akciją, o daugiausiai 10 akciju, kožna wertybėje \$ 10. Jeigu gražiai sutikime laikysis, draugystė gali susilaukti laimingos ateitės, nors sziaudien daugelis kitu kromininku sznairuoja ant jos isz pawydo. Šanariu skaitlus nėra aprubežiuotas. Reikawams gerai einant, draugystė galės ir kitokią prekystę pradėti, ir tokiu budu daugiaus labo istengs atsiekti negu tie, kurie tik ant bažnyčziu statymo sukisza sawo pinigus. Lietuwiai kitu mėstu, sekkite paweikslą Szenandorėnu! O ir Tilžėnams ne pro szali butu apie toki kelą pamislyjus...

WOKIETIJOJE mirė cėsorius Pridrikis II; syphilis mat jam gerklę iszėdė. Dabar stoji Wilimas II, žmogus godus garbės. Wisa Europa gali laukti wainos, kuri kas gali žinoti, kaip pasibaigtu? Gal rewolucija isznaikintu carus ir cėsorius, wienok gali ir taip buti, kaip po 30metinės wainos, kad Europa paskęstu barbarizkume.

Wuertbergijoje pagal jos „Vagabundenstatistik" buwo nehalimingu korotu szalawalku 1885 m. 18,373, 1886 m. 21.933, ir 1887 m. 24 137. Ir toks augimas palawyku eina nežiurint ant „apginkliniu mitu" ir ant iszeiwystės... Matote, kaip wargas wisur didinasi!..

ANGLIJA. Pasibloginimas buwio darbininku padauginu piktadarystes ir ydas tarp žmoniū. Bemedžiojant pinigū, dorybė gaiszta. No 1861 iki 1884 m. Anglijoje „nepadorios priewartos" pasidaugno ant 82 proc., marumas no syphilo — ant 84 proc., apkalinimai dėl pasigėrimo — ant 141 proc., mėginimai nusižudyti — ant 112 proc. ir skaitlus beprocziu ant 98 proc. O tame laike žmoniū priaugo tik ant 29½ proc. Taigi markus kilimas nedorybiu prie szios dienos kapitalistiszko iszdarbiawimo.

RUMENIJOJE žmonės badą kentėdami reikawo idant wyresnybė palengwintu ju padėjimą, bet tai neklausant jie pakėlė czia ir ten maisztą; žinoma nėsant tarp žmoniū sutarimo, gawo wirszu sotus ponelai...

PERUWIJOJE, pietinėje Amerikoje, mēstelyje Bambamarka kuningas Vargas liepė ant rinkos sudęginti moteriszkę kaipo raganą, pirm to ją nuplakdinęs. Stirtas buwo sukrantas isz nugriautu namu tos bėdnos moteriszkės. Kad 2 wyru pakėlė skundą ant tokios begėdystės, kuningas liepė jnodu suimti ir po 25 lazdas kožnam atskaityti, kas buwo iszpildyta prie garso wargu. Nei kuningiszka nei szwietiszka wyresnybė iktuolaik nesubaudė szito padukėlo.

REIKALUOSE „Susiwienyjimo wisu lietuwiau Amerikoje". Regisi, kad kuopos jau wisiszka užmirso, jog priguli prie susiwienyjimo, jokio gando neduodamos apie sawo gywybę. Atsiminkite, brolai, kad jau artinasi laikas, kada reikės iszduoti rokundą isz padarytu darbu. Pradėtą darbą neužbaigia jei bent tik ne... wyrai!

X Kitą nedėlę eina jau i pardosą LIETUWOS ISTORIJA kuri kasztuoja Amerikoje 75 c., Europoje 1 rb. 25 kap. Parsiduoda MARGUMYNAI po 15 c. ir daug kitokiū geru ir naudingū kningelu.

X Užmokėjo už L. Balsą: J. Marma \$ 1, J. Sagewyczius \$ 2, Czepulis ir kiti 44 rublus.

Lietuwininkai! žiūrėkite, regėkite musu dideli baigiamą jau išpardavinimą puikiausiu drapanu dėl vyrų ir vaikų už mažesnę prekę nei kaip kasztuoja padarymas! Nepraieiskite progos, kur galite užsėdėti 50 centu ant dorėlo. Pamininkite vietą! M. ROHRHEIMER, drapanu ir skrybėlu kucezius, No. 11 N. MAIN ST. Shenandoah Pa. Perdėtinis: W. A. Engel. Ateikite!

DOWYDAS FAUST,

No. 120 South JARDIN ST., Shenandoah Pa yra vyriausias ir seniausias agentas dėl isipirkimo no ug nies ir dėl apsergėjimo gywasoczio; reprzentawoja geriausias ir didžiausias kompanijas. Lietuwininkai norėdami apsisergeti no gywasoczio ir no ugnies ateikite pas mane, ir to jus nepasigailėsite.

JOKUBO MATULO

KRAUTUWĖ WYNO, LIKIERIU, CIGARU. Taip-gi atų parduodu kegėmis. Geriausias arėtkas gausi gallonais ir kwortomis. NORTH MAIN STREET, SHENANDOAH PA

MOTIEJUS MARCINKEWYCZIA

ant JARDIN st., artymais Coal st. Laikan szałucziszka dirbtuwę ir siuwu ant orderio czebatus ir czewerykus kaip dėl didelu taip ir dėl waku; priimu nesziotą apawą dėl sutojymo. Pigiaus darau ne kaip wisi Szenandorio szałucziai. Ateikite pas mane, brolai lietuwininkai, o džiaugsitėsi ilgu dėwėdami mano darytą apawą.

Dr. J. W. McCauley

DAKTARAS & CHIRURGAS,

ant EAST OAK ST., SHENANDOAH Pa. arti Operos Namu; buwėsis d-ro Shadle office.

MAX REESE,

21 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA Wisatinis AGENTAS dėl Hamburgo ir Brėmės garlawniu kompaniju; laiwakortės už pigiausia prekę. Taip-gi siunoziu piningus i Europą, duodu daug rublu už mažai dorėlu. Užėikite pas mane, o neapsigau-ite.

Thomas Slattery,

CZEBATU IR CZEWERYKU KROMAS
PIGLAUSIAS MIESTE.

Turiu naujo taworo ant \$ 5000 wertybės ir parduodu už tiek, kiek jis kasztuoja pabrīke. Dėl sulopymo priimu pagal reikata. Namuose Beddels Brick, skersai paczto W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA

Joseph S. Whitehouse

ADWOKATAS

RAISO NAMUOSE, E. Centre St. Shenandoah

K. RAULYNA'TIS IR S. ZDANAWYCZIA

užsidėjome kraucziszka kromą, ir padarome wisokias drapanas kuo geriausiai. Brojai lietuwininkai isz aplinkos užėikite pažūrėti; turime wisokių gatunkų materiju iszsirinkimo no \$ 9 iki \$ 30. Darbas pirmos klasės! Raszant gromatą adresas: L. B. 507.

W. CENTRE ST. MAHANAY CITY, PA

L. GOLDIN,

Warszawinius aptaisus su liemeniais wisokių gatunkų palaidiniu, geriausius Szenandoryje, kur pardawiam \$ 12. dabar parduodu už \$ 9; surdotus su liemeniais, skwernais parduodu dabar pigiaus ar: už \$ 13. Dėl waku no 4 iki 13 metu aptaisas už pusantro dorėlo. O kelias placziaus i galus ir neplacziaus, ką pitma pirkto už penkto, dabar už pusketwiro dor. Jei taworas nepatiks permainsysiu ar piningus atgal grąžinsiu. Parduodu skrybėlas, bėles, dziegerėlus ir tt. Ženklius skersai ulyczios, numerus stowi ant lango. Neineikite i kitą kromą, kaip tik po 11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH PA

**KRAUCZISZKAS KROMAS
JONO MIEŁDAŽIO.**

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom mados prekia (czienia) yra nuderiamia; drapanos ant orderio. Draugyseziu drapanas galima gunti wisokios mudos. Wisokius aptaisus yra padaromas geriausiai. 6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH PA

MASTINIU TAWORU

DIDZIAUSIOJI KRAUTUWE graziu juodu KASMIRU, JAKUCZIU su puikiais ISZSIUWIMU, SZIŁKU ir PAGRAŽINIMU, SZIŁKU WISOKERIOPU, DIWONU BE GAŁO, KLEJONKU, GRINCZIOS ISZKŁOTWIU, WISKAS NAUJA IR PAGAL MODĖ, NAUJAUSIOS MATERIJOS dėl DRAPANU

MAMOTH STORE

P. J. Monaghan,

28 S. Main St. SHENANDOAH PA